

V súčasnosti elektronická komunikácia (*hocijaká* elektronická komunikácia) je poznačená značným chaosom – existuje veľké množstvo protokolov, nad nimi postavené veľké množstvo služieb,

Donedávna základný problém v elektronickej komunikácii s orgánmi štátnej správy, z pohľadu nepodstatného *klienta* bola absolútna absencia spätnej väzby a možnosti ovplyvniť príslušného úradníka. Ak sa niekedy objavila zdravá myšlienka, napríklad náhrada papierových formulárov elektronickými, táto myšlienka bola realizovaná úplne nevhodným spôsobom, ktorý vôbec nerešpektoval typické možnosti a požiadavky *stránky*. Ako ukázkový príklad slúžili formuláre pre žiadosť o grant, ktoré príslušné ministerstvo zasielalo ako formuláre písané vo Visual Basicu v MS Word 97. Nielenže boli použité proprietárne technológie, a na vyplnenie formulára bolo potrebné zakúpiť balíček Microsoft Office, ale navyše uvedený formulár bol naprogramovaný absolútne necitlivo a bez rešpektovania skutočného stavu vecí – formulár fungoval len v jednej konkrétnej verzii MS Office, a v jednej konkrétnej verzii operačného systému. Verzií, ktorá sa zrejme nachádzala na stole príslušného úradníka, ale v praxi to vyzeralo tak, že človek behal s disketou po všetkých počítačoch v okolí a hľadal ten, na ktorom *to pôjde*. Žiadne sťažnosti ani návrhy na ministerstvo zasielať samozrejme nemohol, lebo termín je termín, a predpis je predpis.

Podobným príkladom je portál Daňového riaditeľstva, ktorý umožňuje vyplniť daňové priznania priamo cez internet. Myšlienka chvályhodná, Daňové riaditeľstvo si zaslúži potlesk, ale realizácia už pokrívka. Na stránke sa síce Daňové riaditeľstvo priamo chváli, že „Riešenie funkčnosti je založené na komponentoch, ktoré sú voľne prístupné na používanie“, ale medzi tieto komponenty zahrnula aj Internet Explorer, bez ktorého si tlačivo nevyplníte (Internet Explorer je priamo viazaný na istý operačný systém, ktorý voľný ani zďaleka nie je, a spustiť ho pod inými operačnými systémami je síce možné, ale náročné, nespoľahlivé a formuláre na stránke Daňového riaditeľstva v ňom aj tak nevyplníte), a Adobe Reader CE (verzia **iba** 5.0). Čo ak nemáme CE (Central European), ale napríklad anglickú verziu? Tlačivo síce vyplníme, ale po vytlačení v ňom budú náhodné nezmyselné znaky. Čo na tom, že najnovšia verzia Adobe Reader CE je už pár rokov 7.0.5. A tak si ľudia musia držať osobitne jeden počítač so starou verziou Adobe Reader CE. Na stránke riaditeľstva samozrejme nie je ani zmienka o tomto probléme, im stačí, že splnili príkaz, ktorý prišiel z „vyšších miest“ a odškrtli si úlohu „zabezpečiť vyplňanie tlačív na internete“ ako splnenú.

1. V čom konkrétne bude spočívať prínos Vašej účasti pri napĺňaní cieľov obsiahnutých v dokumente Národný rámec interoperability informačných systémov verejnej správy?

Dokument je písaný veľmi všeobecne a obsahuje iba rámcové kritériá, ktoré by mali organizácie splniť, preto sa bude Jazykovedný ústav snažiť pokračovať v presadzovaní otvorených riešení a formátov, bez závislosti na proprietárnych systémoch. Bohužiaľ, v smere na príslušné nadriadené zložky (príslušné byrokratické zložky Akadémie vied, Ministerstvo školstva SR) ústav sa musí prispôbiť požiadavkám druhej strany. Týka sa to hlavne posielania elektronických dokumentov, keď druhá strana priamo vyžaduje proprietárny formát textových dokumentov MS Word. Akékoľvek snahy o interoperabilné formáty končil odmietaním a nepochopením druhej strany (niekedy až obviňovaním ústavu z nekompetentnosti a elektronického analfabetizmu, hoci takéto obvinenie poukázalo priamo na analfabetizmus a nekompetentnosť práve druhej strany).

Sebakriticky si ale musíme priznať, že niektoré oddelenia ústavu nie sú z organizačno-historických dôvodov schopné používať otvorené štandardy a akýkoľvek pokus o zmenu naráža na nepružnosť v myslení ľudí a na zabehané dlhoročné schémy.

2. Ktorú súčasť interoperability – organizačnú, sémantickú, technickú – považujete za najnáročnejšiu a najproblémovjšiu a prečo?

Jednoznačne organizačnú – aj keď sa štátna správa snaží interagovať s inštitúciami ako celkom a odstrániť z tohto procesu ľudské faktory, v konečnom dôsledku príprava dokumentov a formulárov skončí na jednotlivých ľuďoch. Pritom každá inštitúcia má svoje vlastné potreby, predstavy a požiadavky, a pri automatizovanom posielaní dát iným organizáciám nevyhnutne nastanú problémy s kompatibilitou – nehovoríme o jednoduchom posielaní dokumentov, ale práve o plne automatizovaných systémoch výmeny údajov. Stačí si uvedomiť, že ani tá jednoduchá výmena dokumentov nefunguje, a štátna správa v 99.9% prípadov používa formát Microsoft Word, a každá snaha o zmenu naráža na nepochopenie a nezájem. Dúfame, že takýto postoj sa zmení aj v súvislosti s nedávnym schválením Open Document Formátu ako medzinárodnej normy ISO/IEC 26300:2006.

3. S ktorými subjektami plánujete pri riešení problémov IO najužšiu spoluprácu a prečo?

V rámci sémantickej interoperability je zahrnutá aj harmonizácia dátových štruktúr a pojmov. V Jazykovednom ústave sa pripravuje projekt terminologickej databázy, ktorá bude okrem iného obsahovať aj terminológiu používanú vo verejnej správe, a na tomto projekte budeme spolupracovať s Ministerstvom kultúry.

4. Čo považujete za prioritu a urobíte ako prvý krok v prípade schválenia navrhovaného uznesenia k uvedenému materiálu?

Za prioritu považujeme dodržiavanie otvorených štandardov, a bez ohľadu na schválenie alebo neschválenie uznesenia budeme v tejto politike pokračovať. Samozrejme, v prípade schválenia sa budeme môcť lepšie oprieť o body v uznesení

spomenuté. Už teraz sa môžeme opierať o Výnos MDPT 1706/M-2006, v ktorom je povinnou požiadavkou používanie Open Document Formátu. Bohužiaľ tento výnos obsahuje niektoré značne zastaralé veci, ako napríklad povinnými požiadavkami pre prenos dát protokolom FTP (a nie moderným, bezpečným SCP alebo SFTP).

Výnos ďalej predpisuje pre formát TXT znakovú sadu popísanú v norme ISO 8856-1 – čo je norma upravujúca testovacie metódy a všeobecné požiadavky elektrických štartérov pre motorové vozidlá (!). Veríme tomu, že išlo o preklep, a v skutočnosti mali na mysli normu ISO 8859-1, čo je však norma kódovania znakov určená pre západoeurópske jazyky a neobsahujúca slovenské znaky (na rozdiel od ISO 8859-2). Dúfame ale, že nasledujúca vyhláška bude hovoriť o UTF-8 kódovaní (resp. norme ISO 10646-1). Ako náznak je vo vyhláške spomenuté (nesystémovo a nejasne) kódovanie UTF-16, čo je dobrý príznak. Ústav v každom prípade preferuje v textových súboroch kódovanie UTF-8, pre dokumenty s bohatým formátovaním používa formát ODF a bude sa tejto línie držať.